

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ
ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р

м. Київ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ
(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р.

за загальною редакцією
член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука

м. Київ

2026

УДК _613+574]:061.3

Головний редактор: Омельчук С.Т. член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор

Заступник головного редактора: Гринзовський А.М. д.мед.н., професор, Вавріневич О.П. д.мед.н., професорка.

Технічний редактор: доцент кафедри гігієни та екології НМУ імені О.О. Богомольця к. мед. н., доцент Кондратюк М.В.

Редакційна колегія:

БАРДОВ В.Г. – член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор;

ГАРКАВИЙ С.І. – д.мед.н., професор;

ГРУЗЄВА Т.С. – д.мед.н., професорка;

ПЕТРУСЕВИЧ Т.В. – к.мед.н., доцентка;

КОРШУН М.М. – д.мед.н., професорка;

ШИРОБОКОВ В.П. – академік НАН та НАМН України, д.мед.н., професор;

ЯВОРОВСЬКИЙ О.П. – академік НАМН України, д.мед.н., професор.

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) / за загальною редакцією член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука. – К., 2026. – 337 с.

У матеріалах науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) висвітлено актуальні питання гігієни, екології та громадського здоров'я: хімічну й біологічну безпеку, якість повітря, води та харчових продуктів, вплив шуму, мікропластику, пестицидів і воєнних чинників на здоров'я населення. Основний акцент зосереджено на міждисциплінарному підході до оцінки ризиків, профілактики захворювань, розвитку кадрового потенціалу, гармонізації національних практик із європейськими стратегіями та післявоєнного відновлення України.

УДК _613+574]:061.3

Електронна версія збірника містить додаткові публікації, що з технічних причин не увійшли до друкованого примірника.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове.

© НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця

ІНТЕГРАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В АРХІТЕКТУРУ КУРСУ «ГЛОБАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я» ДЛЯ МАГІСТРІВ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Грузєва Т.С.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Актуальність. Актуальність інтеграції екологічного здоров'я в курс «Глобальне здоров'я» зумовлена безпрецедентним зростанням антропогенного навантаження на біосферу, що трансформує екологічні ризики у провідні детермінанти неінфекційних та пандемічних захворювань. Для магістрів громадського здоров'я це питання критичне, оскільки сучасний фахівець має володіти інструментарієм системного аналізу взаємозв'язків між станом довкілля та стійкістю популяцій у межах концепції One Health. Посилення архітектури курсу за рахунок екологічної складової дозволяє подолати фрагментарність знань, готуючи майбутніх професіоналів у сфері громадського здоров'я до обґрунтування розробки стратегій адаптації систем охорони здоров'я до глобальних екологічних викликів.

Матеріали та методи. Матеріали дослідження включали міжнародні освітні стандарти, зокрема компетентності ASPHER та рекомендації ВООЗ щодо підготовки фахівців громадського здоров'я; глобальні звіти та стратегії, цілі сталого розвитку ООН; навчальні плани та силабуси зарубіжних та вітчизняних ЗВО; звіти про стан довкілля та показники захворюваності, що корелюють з екологічними чинниками. Використано методи компаративного аналізу, контент-аналізу, інформаційно-аналітичний.

Результати. Аналіз міжнародних стандартів (ASPHER, WHO) свідчить, що сучасна архітектура курсу «Глобальне здоров'я» має трансформуватися від біомедичної моделі до екоцентричної. З огляду на це, у курсі вивчення глобального здоров'я виокремлено тематику «Навколишнє середовище, сталий розвиток і здоров'я». Вона включає лекційний курс, практичні заняття та самостійну роботу студентів з питань широкого кола екологічних проблем, у т.

ч. глобальних та регіональних екологічних викликів і загроз для здоров'я, наслідків надзвичайних ситуацій, а також з питань аналізу екологічного тягаря хвороб в регіональному та національному аспектах за матеріалами міжнародних та національних баз даних, з вивчення етапів глобального процесу «Навколишнє середовище і здоров'я» та механізмів захисту здоров'я.

Водночас, екологічну проблематику поширено на інші тематичні структурні компоненти курсу глобального здоров'я. Такий підхід дозволяє краще розуміти глибинні причини захворюваності, від мікропластику в харчових ланцюгах до деградації ґрунтів. Екологічне здоров'я стає наскрізною проблематикою, з огляду на те, що 24% глобальної смертності безпосередньо пов'язано з чинниками довкілля. Екоцентрична модель у викладанні глобального здоров'я зміщує акцент з людської популяції як ізольованого об'єкта захисту на розуміння її як невід'ємної частини цілісної біосфери.

Важливою професійною компетентністю у системі громадського здоров'я стає в сучасних умовах кліматична грамотність. На основі контент-аналізу актуальних загроз обґрунтовано необхідність для майбутніх фахівців громадського здоров'я володіння методами прогностичного моделювання, у т. ч. оцінки ризиків поширення векторних інфекцій через зміну клімату тощо. Кліматична компетентність магістра громадського здоров'я полягає у здатності здійснювати предикативний аналіз та розробляти стратегії адаптації медичних систем до екстремальних погодних явищ, температурних аномалій та деградації природних ресурсів. Вона передбачає не лише розуміння фізичних процесів глобального потепління, а й практичне вміння оцінювати вразливість конкретних громад до кліматично залежних патологій, від теплових ударів до транскордонних інфекцій). Інтеграція цієї складової у курс «Глобальне здоров'я» дозволяє фахівцю виступати в ролі стратегічного координатора між екологічними службами, муніципальною владою та закладами охорони здоров'я для мінімізації втрат людського капіталу в умовах кліматичної нестабільності. Інтеграція цих знань у курс глобального здоров'я дозволить майбутнім фахівцям

набути компетентностей для обґрунтування і розроблення стратегій адаптації конкретних громад до глобальних екологічних змін.

Результати порівняльного аналізу навчальних програм підтверджують, що впровадження концепції «Єдиного здоров'я» в архітектуру курсу створює синергію між епідеміологією, екологією та ветеринарією. Це забезпечує магістрам системне розуміння того, що здоров'я людини неможливе без збереження біорізноманіття та цілісності екосистем. Концепція «Єдиного здоров'я» є фундаментальною для сучасного курсу глобального здоров'я, оскільки вона визнає нерозривний зв'язок між благополуччям людей, тварин та станом спільних екосистем. Її важливість полягає у переході від антропоцентричної боротьби з хворобами до комплексного моніторингу природних вогнищ інфекцій, що дозволяє виявляти патогени ще на етапі їх циркуляції у дикій природі. Впровадження цього підходу в навчальну програму готує фахівців до ефективної міжсекторальної взаємодії, де лікарі, ветеринари та екологи працюють як єдина команда для запобігання пандеміям та подолання антибіотикорезистентності. Концепція «Єдине здоров'я» забезпечує наукову базу для розуміння того, як деградація довкілля та втрата біорізноманіття безпосередньо знижують імунобіологічну стійкість людської популяції. Такий підхід є єдиним дієвим інструментом для побудови стійких систем охорони здоров'я, здатних адекватно реагувати на глобальні екологічні виклики ХХІ століття.

Висновки. Інтеграція екологічного здоров'я в архітектуру курсу «Глобальне здоров'я» є критичним кроком для переходу від традиційної біомедичної моделі до системної парадигми «Єдиного здоров'я». Стійкість людської популяції прямо залежить від стабільності природних систем, тому збереження екологічного балансу стає пріоритетною стратегією профілактики захворювань. Впровадження питань кліматичної компетентності та екологічного моніторингу дозволяє сформувати прикладні навички стратегічного управління ризиками в умовах глобальної антропогенної нестабільності. Такий освітній підхід забезпечує підготовку фахівців нового покоління, здатних здійснювати

моніторинг та оцінку, розробляти ефективні заходи адаптації систем охорони здоров'я до динамічних, глобальних, антропогенно зумовлених змін довкілля.

ОЦІНКА ПРОФЕСІЙНОГО РИЗИКУ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ, ЗАДІЯНИХ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ПЕСТИЦИДІВ НА ПОСІВАХ СОНЯШНИКА

Гулай Т.О.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Актуальність. За інформацією Всесвітньої організації охорони здоров'я, отруєння пестицидами є серйозною проблемою світового масштабу. Особливо підвищений ризик спостерігається серед працівників сільського господарства, які безпосередньо працюють із цими хімічними речовинами та регулярно з ними контактують. Саме ця категорія населення найчастіше зазнає як гострих, так і хронічних інтоксикацій. Негативний вплив пестицидів на організм людини може проявлятися не лише у формі гострих отруень і тимчасової втрати працездатності, але й призводити до розвитку тяжких віддалених наслідків для здоров'я.

Мета. Провести оцінку професійного ризику для сільськогосподарських працівників, задіяних при застосуванні препаратів Стратос Ультра, Дуал Голд, Круїзер, Енжіо, Максим XL, Амістар Екстра, Реглон Супер на посівах соняшника.

Матеріали та методи. Оцінка професійного ризику проводилася відповідно до чинного законодавства України. Досліджено діючі речовини: циклоксидим, метолахлор, тіаметоксам та лямбда-цигалотрин, ципроконазол, азоксистробін, флудіоксонілу, металаксил-М, дикватта препарати Стратос Ультра, Дуал Голд, Круїзер, Енжіо, Максим XL, Амістар Екстра, Реглон Супер на їх основі. Обробку соняшнику здійснювали на різних стадіях вегетації. Проведено розрахунок перкутанного, інгаляційного, комплексного та комбінованого ризиків (для препаратів, що містять дві та більше д.р.).